

Leikin merkitys 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumisessa

Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelma

Kandidaatin tutkielma

Aino Kuusikko

Kaisu Sääksjärvi

26.5.2026

Turku

Kandidaatintutkielma

Tutkinto-ohjelma, oppiaine: Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelma, Kasvatustiede.

Tekijä(t): Aino Kuusikko & Kaisu Sääksjärvi

Otsikko: Leikin merkitys 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumisessa

Ohjaaja(t): Yliopistonlehtori Heli Kallio

Sivumäärä: 30 sivua

Päivämäärä: 26.5.2026

Tiivistelmä

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millainen merkitys leikillä ja sosioemotionaalisilla taidoilla on 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumisessa. Aihe on valittu sen perusteella, että leikki on 3–5-vuotiaille lapsille ominainen tapa oppia sekä olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa, erityisesti muiden saman ikäisten lasten kanssa. Sosioemotionaaliset taidot puolestaan vaikuttavat paljon lasten käyttäytymiseen sekä valmiuksiin toimia muiden kanssa eri tilanteissa ja ympäristöissä. Sosioemotionaalinen kompetenssi on laaja joukko sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja ja valmiuksia. Lasten välillä on eroavaisuuksia näissä taidoissa, joiden vuoksi on erityisen mielenkiintoista selvittää taitojen merkitystä kaverisuhteiden muodostumisen kannalta.

Tutkimuksessa on tarkasteltu muun muassa leikin eri muotoja sekä sosioemotionaalisten taitojen piirteiden merkityksiä. Tutkimus on laadullinen tutkimus ja toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Aineistona käytetyt tutkimukset ovat rakentaneet kokomaisymmärrystä aiheesta, jonka myötä on pystytty rakentamaan johtopäätöksiä ja tulkintoja ilmiöistä. Tutkimuksen aineisto on koostunut pääosin tieteellisistä artikkeleista ja kansainvälisistä tutkimuksista.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että leikillä on merkittävä yhteys 3–5-vuotiaiden lasten sosioemotionaalisten taitojen kehittymisen kannalta. Erialaisten leikin muotojen, kuten vapaan leikin, leikkiin perustuvan oppimisen sekä sääntöleikkien avulla lapset oppivat tärkeitä sosioemotionaalisia taitoja kuten yhteistyötaitoja, empatiaa sekä itsesätelytaitoja. Hyvät sosioemotionaaliset taidot puolestaan tukevat kaverisuhteiden muodostumista. Leikki on lapselle yksi keskeisimmistä ympäristöistä, koska siellä lapsi pääsee olemaan vuorovaikutuksessa vertaistensa kanssa ja muodostamaan kaverisuhteita.

Avainsanat: leikki, sosioemotionaaliset taidot, kaverisuhteet

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	4
2	Leikin merkitys vuorovaikutuksessa	6
2.1	Mitä leikki on lapselle?	6
2.2	Leikin muodot	7
2.3	Leikkivaiheet 3–5 vuotiailla.....	8
3	Sosioemotionaaliset taidot vuorovaikutuksessa	10
3.1	Sosioemotionaalinen kompetenssi.....	10
3.2	Kaverisuhteet lapsuudessa	12
3.3	Mielen teoria	12
4	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	14
5	Menetelmä	15
5.1	Aineiston kuvaus	15
5.2	Tutkimuksen toteutus	16
5.3	Tutkimusprosessin eteneminen	16
5.4	Aineiston käsittely ja analyysi.....	17
5.5	Tutkimusetiikka ja tutkimuksen luotettavuus.....	17
6	Tulokset.....	19
6.1	Leikin vaikutus 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumiseen	19
6.2	Sosioemotionaalisten taitojen vaikutus 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumiseen	20
7	Pohdinta.....	23
8	Lähteet	26

1 Johdanto

Tutkielmamme tarkoituksena on selvittää, miten leikki tukee ja ohjaa 3–5-vuotiaiden lasten kaverisuhteiden muodostumista ja kehittymistä, sillä nykyään leikki ja sen merkitys on laajasti tutkittu aihe. Leikki on monipuolinen ja ominainen tapa varhaiskasvatuksikäisille lapsille toimia, oppia ja omaksua uusia taitoja (Opetushallitus 2022, s.24).

Leikin myötä lapset saavat mahdollisuuksia toimia toistensa kanssa ja muodostaa sosiaalisia suhteita. Lapset oppivat esimerkiksi tunnistamaan sekä omia että toisten ihmisten näkökulmia. (Opetushallitus 2022, s.43.) Mielen teoria mahdollistaa sen, että yksilö tunnistaa toisten ihmisten tietämyksen eroavan omastaan (Frith, 2005).

Tutkimuksessamme keskitytään muun muassa siihen, millä tavoin leikin sisäiset tekijät, kuten leikin muodot, vaikuttavat sosioemotionaalisten taitojen vahvistumiseen ja sen myötä kaverisuhteiden rakentumiseen.

Haluamme selvittää, miten lapset käyttäytyvät leikissä ja toistensa seurassa. Sosioemotionaaliset taidot ovat keskeinen osa lasten käyttäytymistä ja sitä, kuinka lapset ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Taidot heijastuvat esimerkiksi lasten toimintaan leikkien ja vertaisiinsa tutustuen. Lasten positiiviset emotionaaliset kokemukset sekä sosiaaliset suhteet vaikuttavat oppimiseen myönteisesti (Opetushallitus 2022, s.24).

Tutkimuksessa pohdimme erilaisia leikin ja vuorovaikutuksen ympäristöjä, joista yksi merkittävä on varhaiskasvatus. Leikki on keskeinen osa varhaiskasvatusta ja lasten jokapäiväistä arkea, toimintaa ja oppimista. Varhaiskasvatuksen tulee olla leikkiin kannustava toimintaympäristö, jossa tunnistetaan leikin merkitys liittyen lasten hyvinvointiin ja oppimiseen sekä vuorovaikutuksen toteuttamiselle. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on tärkeä rooli suunnitella ja luoda ympäristö ja toimintatapoja, joiden myötä pystytään toteuttamaan ja tukemaan monipuolista leikkiä sekä luomaan leikille aikaa ja tilaa. (Opetushallitus 2022, s.33.)

Leikki on aina merkityksellistä lapselle ja sen kautta lapset esimerkiksi tutkivat heitä kiinnostavia asioita sekä ilmaisevat tunteitaan ja kommunikoivat eri asioista (Smidt, 2011). Leikin kautta jo taaperokäiset oppivat ymmärtämään toisia ihmisiä ja näkemään ympäristöä erillisenä itsestään. Noin 2–3 vuoden iässä lapset alkavat leikkiä toistensa kanssa rinnakkain, eli samoilla leluilla, mutta yksin. 4 vuoden iässä leikki alkaa muuttua yhteiseksi leikiksi ikätovereiden kanssa. (Charles & Bellinson, 2019.)

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoituivat 3–5-vuotiaat lapset, sillä kyseinen ikävaihe on merkittävä sekä sosiaalisten, että emotionaalisten taitojen kehityksen kannalta. 3–5-vuotiaana lasten kognitiiviset taidot kehittyvät nopeasti ja he alkavat tunnistaa ja ymmärtää omia ja toisten tunteita. Lapsille syntyy käsitys moraalisesti oikeista ja vääristä asioista, ja he alkavat luoda vertaissuhteita muiden lasten kanssa (Alwaely et al., 2020).

Vygotskyn mukaan sosiokulttuurisessa teoriassa on kyse ohjaamisesta, tuesta ja rakenteista, jotka vallitsevat erilaisissa ympäristöissä ja yhteisöissä ja, jotka ohjaavat yksilön oppimista. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa, jolloin ohjaaja voi ohjata yksilöä oppimaan uusia asioita auttamalla häntä lähikehityksen vyöhykkeensä läpi. Erityisesti lapset ovat alttiita sosiaaliselle oppimiselle (Berger 2019, s. 56).

Aiempien tutkimusten perusteella tiedetään, että lasten kaverisuhteisiin vaikuttavista tekijöistä yksi keskeinen on sosiaalinen kognitio, jolla on havaittu olevan vaikutusta esimerkiksi lasten vuorovaikutussuhteisiin sekä halukkuuteen leikkiä toisten lasten kanssa yhdessä samoilla leluilla (Ojala 2020). On myös havaittu, että lapsuudessa kaverisuhteet muodostuvat pääasiassa niiden lasten välille, jotka leikkivät usein vastavuoroisesti toistensa kanssa (Poikkeus 1995; Ojala, 2020). Ystävyysuhteet lapsuudessa ovat molemminpuolisia vuorovaikutussuhteita, jotka ovat syvempiä kuin toverisuhteet. Ystävyysuhteille tyypillistä lapsuudessa on esimerkiksi emotionaalinen tuki (Ojala 2020.)

2 Leikin merkitys vuorovaikutuksessa

2.1 Mitä leikki on lapselle?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) kohdassa 4.4 ”Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä”, tuodaan esille leikin olevan monipuolinen ja merkittävä toimintatapa lapsille jokapäiväisessä arjessaan. Leikki on lapsen ominainen tapa nähdä elämää ja tutkia ympäristöään. Leikillä on monipuolinen merkitys kehitykselle ja oppimiselle. Leikin myötä lapset esimerkiksi rakentavat minäkuvaansa, ovat vuorovaikutuksessa muiden kanssa, muodostavat sosiaalisia suhteita sekä hahmottavat ympäristöään. Leikki tarjoaa otollisen tilaisuuden oppia ja kehittää omia taitojaan monipuolisesti. (Opetushallitus 2022, s.43.)

Leikin muoto ja vaiheet ovat yhteydessä lapsen yksilöllisiin taitoihin. Leikki on lapsille turvallinen ja ominainen tapa kokeilla uusia asioita ja käsitellä erilaisia asioita elämässään. (Kyrönlampi & Koivula, 2024, s.17–18.) Leikin myötä lapset pystyvät kokemaan monia tunteita, kuten iloa ja uteliaisuutta. Leikki voi olla lapselle myös keino käsitellä vaikeitakin asioita tai tunteita. Lasten leikkiessä yhdessä toistensa kanssa he oppivat esimerkiksi tunteiden säätelytaitoja sekä ottamaan muita ympärillään ja toiminnassaan huomioon. Yhteisen leikin myötä pystytään vahvistamaan myönteistä ilmapiiriä oppimisympäristössä ryhmän kesken. Varhaiskasvatuksessa henkilöstön ja lasten välisellä vuorovaikutuksella sekä lasten keskeisellä vuorovaikutuksella on vaikutusta esimerkiksi lasten ajatteluun, kielen kehitykseen sekä taitoihin leikkiä muiden kanssa. (Opetushallitus 2022, s.43.)

Leikissä jokaisella lapsella on omat yksilölliset ajatukset, taidot ja kokemukset, joiden myötä syntyy mahdollisuus molempia osapuolia hyödyttävään oppimiseen lähikehityksen vyöhykkeellä. Leikissä lapset oppivat yksilöllisesti itselleen uusia asioita, joita toinen leikkijä jo hallitsee ja toisinpäin. Leikissä opitaan myös neuvomaan ja auttamaan toisia. Lapset voivat näyttää toisilleen tietyissä asioissa mallia ja näin

opettaa toisiaan kommunikaation myötä. Leikissä tapahtuu monenlaisia oppimisen hetkiä. Esimerkiksi konfliktitilanteiden myötä syntyy erilaisia kokemuksia, jotka ovat kehitykselle tärkeitä sosiaalisten taitojen oppimisen ja omaksumisen kannalta.

Tällaisten tilanteiden myötä lapset oppivat rakentamaan hyviä toimintatapoja erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Aikuisen tuki ja ohjaus ovat merkittäviä tekijöitä esimerkiksi lasten sosioemotionaalisen kompetenssin kehityksessä. (Kyrönlampi & Koivula, 2024, s.19.)

2.2 Leikin muodot

Leikin muotoja on jäsennetty eri tavoin teoreettisen näkökulman mukaan. Piaget'n mukaan leikki voidaan jakaa sensomotoriseen leikkiin, symboliseen leikkiin sekä sääntöleikkeihin. Parten on puolestaan tutkinut leikkiä sosiaalisen vuorovaikutuksen näkökulmasta ja jaotellut sen yksinleikkiin, toisten leikkiä tarkkailevaan leikkiin, rinnakkaisleikkiin, assosiativiseen leikkiin sekä yhteistyöleikkiin. Smilansky on ryhmitellyt leikin toiminnalliseen, rakenteelliseen, dramaattiseen ja sääntöleikkeihin. Leikin merkitystä kognitiiviselle kehitykselle on perusteltu sen myönteisillä vaikutuksilla lapsen mielikuvitukselle, animistiselle ajattelulle, konkreettisen ja abstraktin ajattelun kehitykselle sekä ongelmanratkaisutaidoille (Gunes, 2021).

Leikin eri muodot, erityisesti symbolinen ja vertaisleikki, tukevat keskeisiä sosioemotionaalisen kompetenssin osa-alueita, kuten empatiaa, vuorottelua, yhteistyötä sekä tunteiden säätelyä (Fang et al., 2025). Leikin eri muodoilla on siis eroavaisuuksia siinä, miten ja kuinka paljon ne tukevat lasten välistä sosiaalista kanssakäymistä.

Ulkoleikkivälineillä on erilaisia rooleja lasten kaverisuhteiden luomisessa, vahvistamisessa sekä ylläpidossa. Leikkivälineet voivat mahdollistaa lapsia liittymään mukaan leikkiin, kokemaan yhteenkuuluvuudentunnetta, luomaan yhteisöjä ja toimimaan itsenäisesti (Hughes, 2025). Tämän perusteella voidaan todeta, että leikin

muotoja ja lapsen sosiaalista kehitystä voidaan tukea varhaiskasvatuksessa erilaisilla ympäristöön liittyvillä pedagogisilla ratkaisuilla.

2.3 Leikkivaiheet 3–5-vuotiailla

Taaperoikäisille, eli noin 2–3-vuotiaille lapsille kiinnostavia ovat laulu- ja liikuntaleikit. Liikuntaan sisältyy esimerkiksi juoksentelu, hyppiminen sekä pallon heittäminen ja potkiminen. Leikkiin pystytään lisäämään taaperon tarkkaavaisuutta ottamalla mukaan esimerkiksi värejä, muotoja ja sääntöjä ja toimimalla niiden mukaisesti. Tärkeää kielen kehityksen kannalta on rikastuttavat keskustelut aikuisen kanssa ja tarinoiden kerronta ja kuuntelu. Aikuisen on tärkeää sanallistaa lapsen leikkiä ja esittää lapselle kysymyksiä tekemisistään ja leikin etenemisestä. Näiden asioiden myötä taapero oppii leikissä muun muassa itsesäätelytaitoja, syy-seuraussuhteita sekä kielellistä ilmaisuja. (Sainio ym., 2020, s.105–106.)

Kun lapselle alkaa kehittyä kommunikaatiotaidot, esimerkiksi kielelliset ilmaukset ja taidot neuvotella, hän oppii kutsumaan muita leikkiinsä mukaan entistä helpommin. Silloin siirtymä rinnakkain leikkimiseen muiden lasten kanssa alkaa sujua luontevammin, kuin ennen näiden taitojen omaamista. Ennen näiden taitojen syntymistä tärkeää lasten keskeisessä kommunikoinnissa ovat olleet esimerkiksi eleet ja ilmeet. (Kyrönlampi & Koivula, 2024, s.16.)

Kolmen vuoden iässä kuvitteluleikkien erilaiset roolit alkavat olla tärkeä osa leikkiä. Tässä leikki-iässä lapset alkavat leikkiä yhdessä toistensa kanssa suunnitelmallisesti ja se tapahtuu roolien myötä tapahtuvan vastavuoroisen yhteisen toiminnan kautta. Roolit toimivat ohjeina vastavuoroiseen toimintaan. Erilaisten roolien myötä leikki saa uudenlaisen merkityksen lapselle ja lasten välisille sosiaalisille suhteille. Roolit avaavat mahdollisuuden luoda tarinaa, ja näin leikistä syntyy pidempikestoisempaa ja tavoitteellisempaa. Kuvitteluleikkien ja roolien merkitys näkyy siinä, että ne antavat

lapselle mahdollisuuden tutkia ympäristössään asioita sekä rakentaa kuvaa omasta itsestään. (Helenius & Korhonen, 2020.)

Noin neljän vuoden iässä lapsilla alkaa olla mielen teoria riittävästi kehittynyt, joka mahdollistaa sen, että lapset pystyvät ymmärtämään toisten ihmisten näkökulmia ja tunteita (Pulkinen, ym., 2023, s.68). Tällöin lapsi pystyy leikkimään yhteisleikkejä muiden kanssa. Yhteisleikissä pystytään asettamaan leikille yhteinen päämäärä ja erilaisia rooleja. Tämän myötä lapset oppivat ja omaksuvat tärkeitä taitoja, kuten toisten huomiointi, keskustelutaidot sekä kompromissien tekoa. Näin lapset pystyvät harjoittelemaan sosiaalisia taitoja yhdessä. Usein yhteisleikkeihin liittyy erilaisia rooleja, ja leikkien alussa lapset tarvitsevat aikuisen tukea, sillä suunnittelu on vielä vähäistä. Roolileikit edistävät lapsen kehityksessä minäkäsitystä, tunnetaitoja, vuorovaikutusta ja kielitaitoja. (Pulkinen, ym., 2023, s.82–83.)

Erilaiset sääntöpelit ja -leikit alkavat kiinnostaa viisivuotiaita lapsia. Peleissä edetään tietyn rutiinin mukaan, joka tuntuu lapsille tässä iässä mukavalta ja selkeältä. Säännöt ovat isossa roolissa tällaisissa peleissä, kuten myös esimerkiksi ulkoleikeissä. Sääntöjä on erilaisia ja niitä voi tulla esimerkiksi vanhempien tai aikuisten toimesta, spontaanisti tai leikissä yhteisesti sovitusti. (Pulkinen ym., 2023, s.83). Sääntöjen myötä lapset oppivat noudattamaan ja omaksumaan niitä yhdessä muiden kanssa toimiessa.

3 Sosioemotionaaliset taidot vuorovaikutuksessa

3.1 Sosioemotionaalinen kompetenssi

Sosiaalinen kompetenssi kuvaa joukkoa eri taitoja, joiden avulla lapsi toimii sosiaalisissa tilanteissa ja sopeuttaa käytöstään ottaen huomioon esimerkiksi muiden ihmisten odotukset, eleet ja käytöksen. Kun lapsi omaa hyvän sosiaalisen kompetenssin, se tarkoittaa sitä, että hän ymmärtää esimerkiksi tietyn eleen tarkoittavan eri asiaa riippuen, millaisesta tilanteesta on kyse. Tällöin on kyseessä ”sama ärsyke, mutta eri tulkinta”. Eli lapsella, jolla on hyvät sosiaaliset taidot, ne näkyvät hänen valmiuksinaan toimia sosiaalisissa tilanteissa sopivalla tavalla eri ihmisten kanssa ja eri ympäristöissä. Sosiaalinen kompetenssi ei välttämättä ole lapsella koko ajan samana pysyvä, vaan siinä voi tapahtua väliaikaisesti myös esimerkiksi harppauksia tai taantumia elämän erilaisten tapahtumien tai tilanteiden myötä ajan mittaan. (Pulkkinen ym., 2023, s.68–69.)

Sosiaalinen kompetenssi sisältää käytöksen muotoja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa, jotka osoittavat muun muassa joustavuutta, emotionaalista kypsyyttä ja prososiaalisuutta (LaFreniere & Dumas, 1996). Emotionaalinen kompetenssi koostuu yhdeksästä eri osa-alueesta, joita ovat tunteiden tunnistaminen, toisten tunteiden ymmärtäminen, tunnesanaston käyttö, empatia, sisäisten ja ulkoisten, näkyvien tunteiden erottaminen, kielteisten tunteiden säätely ja hallitseminen, tunneviestinnän ymmärtäminen ihmissuhteissa, oma pystyvyyden tunne tunteisiin liittyvissä tilanteissa sekä tunteisiin liittyvä itsesäätely (Mathews et al., 2016).

Tutkimuksessa Mathews ym. (2016) havaitsivat, että heikompi emotionaalinen kompetenssi on yhteydessä lisääntyneeseen ahdistuneisuuteen lasten keskuudessa. Esiin nousi erityisesti vaikeudet tunteiden säätelyssä, koska tunnesäätelyn puute vaikeuttaa sosiaalisia tilanteita ja vertaissuhteita. Hyvä emotionaalinen kompetenssi sen sijaan tukee lasten hyvinvointia ja psyykkistä kehitystä.

Sosiaalisemotionaalisella kompetenssilla tarkoitetaan muun muassa prososiaalista käytöstä, itsesääätelyä, itsevarmuutta, joustavuutta, empatiaa sekä reiluuutta. Näiden taitojen tärkeys varhaiskasvatuskäisille on erityisen tärkeä, koska niiden avulla lapsi pystyy luomaan ja ylläpitämään sosiaalisia suhteita. Sosiaalisemotionaalisella kompetenssilla on tutkittu olevan merkitystä lasten hyvinvointiin myös myöhemmässä elämänvaiheessa (Løkken et al., 2018).

Aiempien tutkimusten perusteella sosiaalisemotionaalisten taitojen kehittymisen kannalta yksi tärkeimmistä tekijöistä on leikkiin perustuva oppiminen. Leikkiin perustuvan oppimisen kautta lapsi voi omalla tavallaan olla aktiivisesti vuorovaikutuksessa sosiaalisen ympäristönsä kanssa (San et al., 2021). Leikki kiinnittää luonnostaan lasten mielenkiinnon, mikä tekee siitä merkityksellisen erilaisten taitojen harjoittelun kannalta. Tiukkojen sääntöjen ja linjausten sijaan leikkiin perustuvat harjoittelumuodot kuten esteradat, yhteispelit ja luova liikkuminen pitävät yllä lasten sitoutumista ja mielenkiintoa. Leikkiin perustuvalla fyysisellä harjoittelulla pystytään huomattavasti edesauttamaan lasten sosioemotionaalisia taitoja lyhyessäkin ajassa (Xie et al., 2025).

Hurried children and the power of play- haastattelussa Elkind (2025) korostaa leikin tärkeyttä lapsen kehitykselle. Elkind esittää huolensa siitä, ettei lasten vapaa-ajan käyttöön luoteta tarpeeksi siinä, että he käyttäisivät sen hyödyllisellä tavalla. Tämän seurauksena vapaalle leikille ja kokeilulle ei anneta tarpeeksi tilaa. Vapaan leikin ja kokeilun puute voi heikentää muun muassa lapsen oma-aloitteisuutta ja mahdollisuuksia kaverisuhteiden muodostumiselle, mitkä ovat tärkeitä taitoja sosioemotionaalisen kompetenssin kannalta.

3.2 Kaverisuhteet lapsuudessa

Lapsille on merkityksellistä muodostaa kaverisuhteita toistensa kanssa ja pystyä kokemaan yhteisöllisyyden tunnetta. Jokaisella ihmisellä on perustarve kuulua joukkoon ja lapsilla ryhmässä tämä tunne rakentuu pikkuhiljaa ajan myötä. Leikkiryhmissä, kuten varhaiskasvatusryhmässä, on omia rutiineja ja toimintatapoja, joiden myötä lasten välille voi syntyä kaveruutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteiset leikit ja toiminnat arjessa edistävät lasten sosiaalisten suhteiden syntymistä. Lapsiryhmän sisälle voi sen myötä muodostua erilaisia kaverisuhteita. Lasten sosiaalisia suhteita, niiden muodostumista ja yhteisöllisyyttä pystytään esimerkiksi varhaiskasvatuksessa tukemaan luomalla ilmapiiristä myönteinen sekä leikkiä ja oppimista tukevan. On merkittävää, että jokainen lapsi pystyy löytämään ryhmässä oman paikkansa ja tuntea yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Kyrönlampi & Koivula, 2024, s.83–85.)

Kaverisuhteet ovat lapsille emotionaalisia, kognitiivisia ja sosiaalisia resursseja. Ne luovat lapselle turvaa ja emotionaalista tukea, kun hän astuu uusien asioiden eteen, tapaa uusia ihmisiä ja ratkoo uusia ongelmia. Kaverisuhteet vahvistavat yhteistyötaitoja, vastavuoroisuutta ja konfliktinhallintataitoja (Kucaba & Monks, 2022).

3.3 Mielen teoria

Mielen teoria tarkoittaa kykyä ymmärtää muita ja pystyä huomioimaan muut ihmiset. Vuorovaikutuksessa mielen teoria näyttäytyy ymmärryksenä ja tiedostamisena, että toisilla ihmisillä on erilaisia ajatuksia ja tunteita, jotka vaikuttavat ja heijastuvat heidän toimintaansa. Näin pystytään myös tiedostamaan, että nuo muiden ajatukset ja tunteet eivät välttämättä ole samanlaisia kuin itsellä, vaan ne voivat olla toisilla erilaisia. Mielen teorian kehittymiseen vaikuttaa tekijöitä, kuten tilanteet, sosiaalinen ympäristö ja kulttuuri. Mielen teoria mahdollistaa lapselle kyvyn tulla toimeen toisten ihmisten kanssa ja pystyä ajattelemaan asioita myös toisen ihmisen näkökulmasta. Kehitys alkaa lapsuudessa jo enne kouluikää ja jatkuu kouluiässä. (Pulkinen ym., 2023, s.118.)

Mielen teoriaan yhdistyy käsite mentalisaatio. Mentalisaatio tarkoittaa yksilön taitoa pystyä pohtimaan niin omaa kuin toisenkin ihmisen kokemusta tai näkökulmaa jostain asiasta, ja millaisia ajatuksia tai tarkoituksia käyttäytymisen takana voi olla. Jotta mentalisaatiokyky kehittyy, tulee lapsen ymmärtää, että oma mieli ja toisen ihmisen mieli ovat kaksi eri asiaa ja että ulkoisen todellisuuden takana on mielen todellisuus. Mentalisaatiokykyä on havaittavissa noin 4–5 vuoden iässä. Mentalisaatiokyvyn kehittymiseen vaikuttaa vahvasti aikuisen ja lapsen varhainen vuorovaikutus ja se onkin yhteydessä myönteiseen lapsivanhempi vuorovaikutukseen. (Pulkkinen ym., 2023, s.119.)

Jo hyvin varhaisessa iässä kaverisuhteiden syntyyn ja ylläpitoon vaikuttavat merkittävästi yksilölliset piirteet, joista korostuu erityisesti sosiokognitiiviset taidot. Ymmärrys muiden lasten tunteista ja ajatuksista kehittyy jo varhaislapsuudessa. Tämä on merkittävä tekijä ystävyssuhteiden muodostumisessa (Coelho et al., 2017).

4 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää sekä leikin että sosioemotionaalisten taitojen vaikutusta 3–5-vuotiaiden lasten kaverisuhteiden muodostumisessa. Tutkimuksessa tarkastellaan, millaiset erilaiset tekijät leikin eri muodoissa ja sosioemotionaalisissa taidoissa vaikuttavat lasten väliseen vuorovaikutukseen ja näin kaverisuhteiden rakentumiseen.

1. Miten leikki vaikuttaa 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumiseen?
2. Miten sosioemotionaaliset taidot vaikuttavat 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumiseen?

5 Menetelmä

Tutkimusstrategiana käytettiin laadullista tutkimusta, joka toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tutkimusstrategia valikoitui sen mukaan, mihin tutkimuksella pyritään. Tutkimuksessa on selvitetty aiheesta jo olemassa olevaa tutkimusnäyttöä ja sen perusteella saatu vastauksia tutkimuskysymyksiin kriittisesti vertailemalla ja ryhmittelemällä aiempia tutkimuksia.

Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimukset rakentavat kokonaisymmärrystä aiheesta. Kirjallisuuskatsaus antaa esimerkiksi mahdollisuuksia uusille tavoille tulkita tutkittavia ilmiöitä ja tunnistaa keskeisiä ristiriitoja. (Vilkkä 2023.) Kirjallisuuskatsauksen avulla kootaan tutkimuksien tuloksia, joita käytetään perustana uusille tutkimustuloksille. Tavoitteena on kehittää olemassa olevaa teoriaa sekä rakentaa uutta teoriaa. Sen avulla voidaan myös rakentaa kokonaiskuvia erilaisista aihekokonaisuuksista. (Salminen 2011.)

Tutkimusmenetelmä on laadullinen, koska tutkimuksessa on haluttu selvittää leikin merkitystä sekä kaverisuhteita tulkitseamalla, määrällisen mittaamisen sijaan. Laadullisen tutkimuksen tuloksiin vaikuttaa teoriapitoisuus eli se, millainen käsitys yksilöllä on ilmiöstä, millaisia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle annetaan tai millaisia välineitä tutkimuksessa käytetään. (Sarajärvi & Tuomi 2018.)

5.1 Aineiston kuvaus

Tutkimuksessa käytettiin aineistona aiempia tutkimuksia, jotka käsitelivät 3–5-vuotiaiden lasten leikkiä, sosioemotionaalisia taitoja ja kaverisuhteiden muodostumista sekä muita aihepiirin sisäisiä käsitteitä ja vaikuttavia tekijöitä. Aineisto koostui pääasiassa kansainvälisistä tutkimuksista. Teoriatausta rakentui myös osittain suomalaisesta kirjallisuudesta, joissa käsiteltiin esimerkiksi leikkiä ja sosioemotionaalisia taitoja, sekä niihin liittyviä merkittäviä käsitteitä.

Tutkimusaineiston valintaan liittyi kriteerejä, joiden mukaan aineistoa joko otettiin osaksi tutkimusta tai poissuljettiin tutkimuksesta. Sisäänottokriteereinä olivat tutkimukset, jotka käsittelivät muun muassa leikkiä, sosioemotionaalista kompetenssia tai kaverisuhteita. Kohderyhmänä valituissa tutkimuksissa olivat 3–5-vuotiaat lapset ja tutkimusten tuli olla tieteellisiä ja vertaisarvioituja. Tutkimukset, joissa kohderyhmänä eivät olleet 3–5-vuotiaat lapset tai tutkimus ei liittynyt esitettyihin tutkimuskysymyksiin, suljettiin pois. Myös ei-tieteelliset ja epäluotettavat lähteet jätettiin pois. Aineistojen valintaprosessissa aineistoa arvioitiin kriittisesti sen relevanssin ja laadun perusteella.

5.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimusaineisto koostui olemassa olevista aiemmista tieteellisistä tutkimuksista, joissa käsiteltiin varhaislapsuuden leikkiä, sosioemotionaalista kompetenssia sekä kaverisuhteiden muodostumista. Tutkimusaineistoa kerättiin useista eri tietokannoista kuten Volter, Google scholar ja ERIC. Hakua rajattiin koskemaan pääasiassa vain vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita sekä 3–5-vuotiaisiin kohdistuvia, suhteellisen tuoreita tutkimuksia, jotta tutkimustulokset olisivat relevantteja.

Aineistoa kerättäessä käytettiin useita erilaisia hakulauseita kuten:

- play AND social-emotional competence
- play AND friendship
- peer relationships AND early childhood
- play quality AND friendship

5.3 Tutkimusprosessin eteneminen

Tutkimus aloitettiin aiheen ja tutkimuskysymysten pohdinnalla ja määrittelyllä, jonka jälkeen aloitettiin kriteereihin perustuva aineistojen keruu. Meille tutkijoina oli selvää jo aihetta miettiessä ja tutkielmaa aloittaessa, että haluamme tutkia sekä kaverisuhteita että leikkiä. Nämä aiheet, mukaan lukien sosioemotionaaliset taidot, tuntuivat meille tutkijoille luontevilta ja mielenkiintoisilta aiheilta varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoina. Etsiessämme aineistoa, aiheista tuntui löytyvän paljon erilaisia ja

kansainvälisesti monipuolisia tutkimuksia. Perehdyimme valittuihin aineistoihin ja valitsimme niistä tutkimukseen tarpeellista tietoa jaottelemalla keskeisiä teemoja ja pohtimalla niiden välisiä yhteyksiä. Etenimme tutkimuksen kirjoittamisessa samanlaisessa järjestyksessä, mikä tutkimuksessa on lopullinenkin järjestys. Tämän myötä ensin rakensimme teoriataustaa ja rajasimme aihetta, jotta saimme rakennettua tutkimukselle selkeän rakenteen ja teoriapohjan. Keskeisiä tuloksia saimme kansainvälisistä tutkimuksista muodostettua ja niiden myötä saimme koottua pohdintaa ja johtopäätöksiä.

5.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineistoa analysoitiin jaottelemalla erilaisia tutkimuksissa esiin tulleita keskeisiä sisältöjä. Analyysissa keskityttiin keskeisiin teemoihin kuten leikkiin, sosioemotionaaliseen kompetenssiin, kaverisuhteiden muodostumiseen ja niiden välisiin yhteyksiin. Tarkastelluissa tutkimuksissa esiin nousi keskeisiä teemoja, joita vertailtiin keskenään. Analyysin pyrkimyksenä oli löytää vastaus tutkimuskysymyksiin ja muodostaa kokonaiskuva siitä, miten leikki vaikuttaa sosioemotionaaliseen kompetenssiin ja kaverisuhteiden muodostumiseen varhaislapsuudessa.

5.5 Tutkimusetiikka ja tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa lähteiden tuli olla tieteellisesti perusteltuja sekä luotettavia. Tutkimuksessa on kunnioitettu tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa sekä itsemääräämisoikeutta. Jokaiseen aineistoon on viitattu asianmukaisesti. Muiden töitä on kunnioitettu ja annettu niille kuuluva arvo (TENK 2023.)

Koska tutkimus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena, eikä siihen liittynyt suoraa aineiston keruuta muun muassa kyselyillä tai havainnoimalla, tutkimuksessa ei käsitelty henkilötietoja. Tutkimuksessa pyrittiin lisäämään luotettavuutta

monipuolisilla ja kriittisesti arvioituilla lähteillä sekä merkitsemällä ne oikeaoppisella tavalla.

Tässä työssä on hyödynnetty tekoälyä (Chatgpt) muun muassa kieliasun ja rakenteen tarkastamisessa. Käytetty tekoälyä apuna myös lähteiden järjestelyssä ja tarkastamisessa. Kirjoittajina otamme täyden vastuun työstä.

6 Tulokset

6.1 Leikin vaikutus 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumiseen

Lapset oppivat ja omaksuvat leikin myötä kehitykselleen merkityksellisiä taitoja, kuten mielikuvituksen käyttöä ja sosioemotionaalisen kompetenssin osa-alueita. Leikin kautta pystytään myös huomaamaan, jos lapsella ilmenee esimerkiksi kehityksellisiä haasteita, sillä leikki-iässä kokonaisvaltaista kehitystä tapahtuu sekä erityisesti mielenterveys kehittyy. Lasten osallistuessa leikkeihin, joissa toteutuu sosiaalinen ja vuorovaikutuksellinen roolileikki, lapsilla kehittyy muun muassa empatia, itsetunto sekä ajattelun taitoja. (Alharbi & Alzahrani, 2020.)

Useiden empiiristen tutkimusten tuloksissa havaittiin, että erityisesti leikkiin perustuva oppiminen tukee yllä mainittuja sosioemotionaalisia taitoja. Leikkiin perustuva oppiminen mahdollistaa lapsille aktiivista vuorovaikutusta vertaisryhmänsä kanssa, mikä puolestaan parantaa lasten itsesäätelyä, joustavuutta sekä neuvottelutaitoja (San et al., 2021). Tämän lisäksi leikkiin perustuvien harjoittelumuotojen kuten erilaisten yhteispelien sekä luovan liikkumisen muotojen havaittiin tukevan lasten sitoutumista sekä sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä lyhyelläkin aikavälillä (Xie et al., 2025).

Sosiaalisella kuvitteluleikillä on havaittu olevan yhteyttä lasten sosiaalisten taitojen kehitykseen. Jaggy ym. (2023) tutkimuksessa käsiteltiin sosiaaliseen kuvitteluleikkiin kohdistuvaa ohjausta ja sen vaikutusta lasten sosioemotionaaliseen käyttäytymiseen. Tulokseksi saatiin esimerkiksi se, että lapsilla leikkiohjaustilanteessa, jossa lapsille annettiin tietyt roolileikkimateriaalit sekä aikuisen ohjattua tukea, tapahtui enemmän kehitystä sosiaalisessa mielikuvitusleikin kompetenssissa verrattuna kontrolliryhmän lapsiin tavallisessa leikkiympäristössä. Lapsilla leikkiohjaustilanteessa havaittiin myös enemmän positiivista muutosta esimerkiksi yhteistyökyvyssä ja positiivisissa vertaissuhteissa verrattuna lapsiin tavallisessa leikkiympäristössä. Yksi tutkimuksen päätuloksista oli, että lapset, jotka saivat aikuisen ohjausta ja tukea leikkitalanteissa, osoittivat eniten kehitystä sosiaalisessa kuvitteluleikissä, käyttäytymisessä sekä lasten keskinäisissä suhteissa verrattuna muihin ryhmiin.

Richard ym. (2023) halusivat tutkimuksessaan selvittää, miten ohjattu ja kuvitteluleikkiin perustunut koulutusohjelma vaikuttaa lasten sosioemotionaaliseen kompetenssiin 5–6-vuotiailla. Tutkittavaksi oli valittu kolme osa-aluetta: tunteiden ymmärtäminen, tunteiden säätely ja prososiaalinen käyttäytyminen. Näillä kolmella osa-alueella on keskeinen merkitys lasten sosioemotionaalisisessa kehityksessä lapsuudessa. Kuvitteluleikin laatu oli tavoitteellista, aikuisen ohjaamaa ja ennalta suunniteltua. Tutkimustulokseksi saatiin, että kuvitteluleikkiin perustuvalla ohjelmalla oli positiivinen vaikutus lasten tunteiden ymmärtämiseen. Kuvitteluleikeissä tärkeäksi osoittautui se, että roolien kuvittelun myötä lapset oppivat ymmärtämään toisten tunteita ja tunteiden syysseuraussuhteita sekä harjoittavat ymmärrystä sosiaalisissa tunnerikkaissa tilanteissa.

6.2 Sosioemotionaalisten taitojen vaikutus 3–5-vuotiaiden kaverisuhteiden muodostumiseen

Sosiaalisemotionaaliset taidot ovat moniulotteisia ja ne näkyvät eri leikin muodoissa eri tavoin. Sen lisäksi, että ohjattu, leikkiin perustuva oppiminen tukee sosiaalisemotionaalista kompetenssia, myös vapaalla leikillä on havaittu olevan hyötyjä näiden taitojen kannalta. Vapaassa leikissä hyödyt korostuvat erityisesti sosiaalisen vastavuoroisuuden ja oma-aloitteisuuden näkökulmasta. (Elkind, 2025.)

Elkindin (2025), mukaan vapaa leikki, jossa lapset keksivät omia pelejä ja sääntöjä, tukee muun muassa itsenäisyyttä ja oikeudenmukaisuutta. Kun lapset saavat leikkiä vapaasti muiden kanssa, he oppivat ottamaan vuoroja, jakamaan leluja ja toimimaan yhteistyössä toistensa kanssa. He luovat, rakentavat, ottavat rooleja ja imitoivat oikean elämän tilanteita, jotka auttavat heitä ymmärtämään ympäröivää maailmaa ja kehittämään heidän sosioemotionaalisia taitojansa.

Jo vanhempien tutkimusten perusteella (ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1992) on selvitetty, että kaverisuhteet ovat tärkeässä roolissa lapsen sosiaalisen ja kognitiivisen kehityksen kannalta. Varhaislapsuudessa vertaissuhteiden muodostuminen perustuu samoihin mielenkiinnonkohteisiin sekä vastavuoroisuuteen, mistä myöhemmin kehittyy ymmärrystä, uskollisuutta ja luottamusta toista kohtaan.

Coelho ym. (2017) havaitsivat, että lasten leikitävät ja käyttäytyminen leikki-tilanteissa liittyvät sekä ikätoverien sosiaaliseen hyväksyntään ryhmässä, että vastavuoroisten kaverisuhteiden ylläpitämiseen. Yksi merkittävimmistä tekijöistä vastavuoroisten kaverisuhteiden ennustajana on positiivinen leikkikäyttäytyminen. Merkittävin korrelaatio vastavuoroisten kaverisuhteiden ja positiivisen leikkikäyttäytymisen välillä löydettiin 3–4-vuotiaiden lasten keskuudesta. Tämä tarkoittaa sitä, että jo varhaisessa iässä lapsen toiminta ja vuorovaikutus leikin aikana vaikuttaa kaverisuhteiden muodostumiseen.

Lasten käyttäytymisellä ja kaverisuhteilla on vastavuoroista vaikutusta toisiinsa. Esimerkiksi lapsen prososiaalisella käyttäytymisellä on havaittu olevan positiivista vaikutusta todennäköisesti pystyvä muodostamaan vastavuoroisia ystävyyssuhteita. (Monks ym., 2024.) Sosiaalisesti taitavien lasten on havaittu olevan ikäistensä kesken suosittuja, sillä heille on helppoa solmia ystävyyssuhteita muiden kanssa. On silti tärkeää huomioida, että sosiaalinen kompetenssi on eri asia kuin sosiaalisuus tai suosio muiden kesken. Lapsi saattaa olla esimerkiksi muiden seuraan hyvinkin hakeutuva, mutta ei niin sosiaalisilta taidoiltaan lahjakas. Kun taas omaan tilaan hakeutuva ja yksin viihtyvä lapsi saattaa olla hyvinkin sosiaalisesti lahjakas tilanteen tullen. (Pulkinen, ym., 2023, s. 70.)

Diebold ym. (2025) tutkimuksessa selvitettiin 3–4-vuotiaiden lasten ikätoverien roolia ja merkitystä tunteiden säätelyn kehityksessä ryhmän kesken. Tutkimuksessa tutkittiin ikätoverien emotionaalista osaamista sekä tunteiden säätelytaitoja ja empaattista yhteissäätelyä. Haluttiin saada selvyttä, ottavatko lapset tunteiden säätelytaitoissaan

ja taitojen kehityksessä vaikutusta ikätovereidensa emotionaalisista taidoista ja osaamisesta. Tutkimustuloksissa havaittiin, että ikätovereilla on mahdollista vaikutusta lasten kehitykseen. Lapset auttavat toisiaan emotionaalisen kompetenssin muodostumisessa. Eniten positiivista vaikutusta havaittiin lapsilla, jotka leikkivät ja ovat vuorovaikutuksessa ikätovereiden kanssa, jotka omaavat emotionaalista osaamista. Tutkimuksen johtopäätösten mukaan on keskeistä opettaa lapsille tunnetaitoja, jotta voidaan edistää tunteiden säätelyä ryhmässä. On myös olennaista motivoida lapsia olemaan empaattisia ja tukevia ikätovereitaan kohtaan tilanteissa, kun toinen lapsi kohtaa tunteiden säätelyvaikeuksia.

Leikkiminen kavereiden kanssa, jotka ovat huolehtivia ja empaattisia sekä osaavat tarjota tukea vaikeissa tilanteissa, hyödyttää lapsia pitkällä aikavälillä tunteiden säätelyn omaksumisessa. On havaittu, että lapset, jotka ovat sosiaalisemotionaalisesti taitavia, leikkivät samanlaisia taitoja ja piirteitä omaavien kanssa. Kun taas lapset, joilla esiintyy hankaluuksia tunteiden säätelyssä, saattavat hakeutua vuorovaikutukseen toisten lasten kanssa, joilla ilmenee samankaltaisia vaikeuksia emotionaalisisessa käyttäytymisessä. (Diebold ym., 2025.)

Lapselle on tärkeää pystyä olemaan vuorovaikutuksessa muiden samanikäisten lasten kanssa arjessaan. On tärkeää, että lapselle tarjotaan mahdollisuuksia siihen kodin ulkopuolella, kuten varhaiskasvatus. Varttinen ym. (2024) havaitsivat, että lapset, joiden vanhemmat ovat täyspäiväisesti töissä, osallistuvat todennäköisemmin varhaiskasvatuspalveluihin, kuin lapset, joiden vanhemmat eivät työskentele täyspäiväisesti usein. Lapsen mahdollisuus osallistua kodin ulkopuoleiseen toimintaan tarjoaa lapselle mahdollisuuden muodostaa sosiaalisia suhteita ja leikkiä muiden lasten kanssa. Varhaiskasvatukseen osallistumisella on havaittu olevan vahvistavaa vaikutusta leikin sosiaaliseen luonteeseen ja laatuun sekä kaverisuhteiden muodostamiseen.

7 Pohdinta

Leikin eri muodoista tutkimustuloksista nousi esiin esimerkiksi Jaggy ym. (2023) kuvitteluleikin ja aikuisen ohjauksen merkitys vaikutti positiivisesti esimerkiksi lasten käytökseen ja vertaissuhteiden laatuun. Elkind (2025) tutkimuksessa taas havaittiin vapaan leikin merkitystä esimerkiksi itsenäisyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja maailman näkemisen kehityksessä. Richard ym. (2023) saivat puolestaan tuloksiksi, että kuvitteluleikillä on positiivista vaikutusta muun muassa tunteiden ymmärtämisessä sekä emotionaaliseen osaamiseen sosiaalisissa tilanteissa. Nämä tutkimukset osoittavat, miten leikin eri muodoilla on eri tavoilla vaikutusta lasten oppimiselle.

Sosioemotionaalisilla taidoilla on vaikutusta siihen, kuinka lapsi käyttäytyy muiden ihmisten seurassa ja pystyy muodostamaan kaverisuhteita. Nämä taidot heijastuvat leikkiin ja kuinka lapsi toimii yhteisessä leikissä vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Monessa tutkimustuloksessa huomasimme sosioemotionaalisten taitojen kehittymisen painotuksen leikin tutkimuksissa. Muun muassa empatia tuli esille monessa tutkimuksessa positiivisena taitona. Sosiaalisen vuorovaikutuksellisen roolileikin myötä lapsilla kehittyvät esimerkiksi empatian ja ajattelun taidot (Alharbi & Alzahrani, 2020). Nämä taidot ovat tärkeitä vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa ja näin voidaan todeta niiden vaikuttavan leikkiin sekä ystävyyssuhteiden luomisen mahdollisuuksiin.

Diebold ym. (2025) havaintojen perusteella kavereiden ja ikätovereiden emotionaaliset taidot ja mahdolliset säätelyn vaikeudet vaikuttavat ryhmässä lasten tunteiden säätelyyn sekä kaverisuhteiden muodostumiseen. Emotionaalisella osaamisella voidaan todeta olevan yhteyttä myös siihen, minkälaiset lapset hakeutuvat toistensa seuraan ja tulevat toimeen keskenään. Voidaan olettaa näiden piirteiden olevan yhteydessä leikkiin sen kannalta, millä tavoin leikissä pystytään käsittelemään erilaisia tunteita yksilöinä ja yhdessä ja millainen ilmapiiri vuorovaikutukseen muodostuu. Leikissä lapset oppivat laajasti erilaisia taitoja. Emotionaaliset taidot ovat yksi tärkeä ominaisuus, joita voi parhaillaan omaksua ja yhdessä harjoitella leikin ja vuorovaikutuksen myötä.

Tarkastelluissa tutkimuksissa havaittiin, että leikillä ja lasten sosioemotionaalisisella kompetenssilla on yhteys. Laadukkaan ja aktiivisen leikin tunnuspiirteitä ovat erityisesti prososiaalinen käyttäytyminen, itsesäätely, empatia sekä yhteistyötaidot. Monessa käyttämässämme tutkimuksessa on tarkasteltu kuvitteluleikin ja roolileikin vaikutusta lasten sosioemotionaalisiin taitoihin ja käyttäytymiseen. Positiivista vaikutusta on havaittu myös myönteisissä vertaissuhteissa. Myönteiset vertaissuhteet osoittavat leikin, ja erityisesti kuvitteluleikin ja roolien, vaikuttavan positiivisesti kaverisuhteiden muodostumiseen ja kehittymiseen lapsuudessa. Leikki toimii keskeisessä roolissa sosioemotionaalisten taitojen harjoittelun kannalta varhaislapsuudessa. Sosiaalisten suhteiden rakentumisen kannalta erityisesti vuorovaikutteinen sekä lasten omaehtoinen leikki on merkittävä tekijä.

Useat tutkimuksista oli toteutettu varhaiskasvatusympäristöissä, joissa lapsilla on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa muiden samanikäisten lasten kanssa ja heidän toimintansa on valvottua, jolloin aikuinen voi puuttua lasten toimintaan ja esimerkiksi rikastaa lasten välistä sosiaalista toimintaa sekä havainnoida sitä. Näiden tutkimusten perusteella herää kysymyksiä siitä, kuinka paljon merkitystä ja mahdollisuuksia varhaiskasvatuksella on lasten ystävyyssuhteiden ja sosioemotionaalisen kompetenssin kannalta. Varhaiskasvatus tarjoaa lapsille paljon tilanteita, joissa he pääsevät kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan sekä muodostamaan vertaissuhteita keskenään. Varttinen ym. (2024) havaitsivat, että kodin ulkopuoliseen toimintaan osallistuminen, esimerkiksi varhaiskasvatukseen, lisää lasten mahdollisuuksia muodostaa sosiaalisia suhteita ja leikkiä vertaisten kanssa.

Tutkimuksessa käytetyt aineistot olivat pääosin kansainvälisiä eikä mukana ollut merkittävää määrää suomalaisia tutkimuksia. Tämä saattaa vaikuttaa siihen, miten tutkimuksen tuloksia voidaan tarkastella suomalaisen varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Vaikka eri maiden varhaiskasvatuskäytännöissä sekä kulttuureissa voi olla eroja, pohdimme, onko niillä merkitystä, kun tarkastellaan kokonaiskuvaa ja tutkimuksen tuloksia.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää leikin vaikutusta 3–5-vuotiaiden lasten kaverisuhteiden muodostumiseen. Huomasimme, miten monessa tutkimuksessa ja tutkimustuloksessa käsiteltiin sosioemotionaalisia taitoja merkittävänä tekijänä leikissä ja vuorovaikutussuhteiden muodostumisessa. Merkityksellinen johtopäätös on, että leikki, sosioemotionaaliset taidot ja kaverisuhteiden muodostuminen leikki-iässä vaikuttavat kaikki toinen toisiinsa.

Jatkotutkimuksen kannalta aiheen tutkimista olisi mielenkiintoista ja hyödyllistä jatkaa syventymällä enemmän erityisesti leikin laadullisiin piirteisiin. Jatkossa voitaisiin tutkia esimerkiksi sitä, miten eri leikin muodot tukevat lapsen erilaisia kehityksen alueita.

8 Lähteet

Alwaely, S. A., Yousif, N. B. A., & Mikhaylov, A. (2020). Emotional development in preschoolers and socialization. *Early Child Development and Care*, 191(16), 2484–2493.

<https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1717480>

Alharbi, M. O. & Alzahrani, M. M. (2020). The importance of learning through play in early childhood education: Reflection on *the bold beginnings* report. *International Journal of the Whole Child*. 5 (2).

<https://libjournals.mtsu.edu/index.php/ijwc/article/view/1927/1208>

Berger, K. S. (2019). *The developing person through the life span* (11th ed.).

Charles, M. & Bellinson, J. (2019). *The Importance of Early Childhood Education: Psychoanalytic, Attachment, and Developmental Perspectives*. Routledge.

Coelho, L., Torres, N., Fernandes, C. & Santos, A. J. (2017). Quality of play, social acceptance and reciprocal friendship in preschool children. *European Early Childhood Education Research Journal*. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2017.1380879>

Diebold, T., Jaggy, A-K. & Perren, S. (2025). Socialisation of emotion regulation in preschool classrooms: How do peers matter? *Infant and child development*. 34 (1). e2566. <https://doi.org/10.1002/icd.2566>

Elkind, D. (2025). Hurried children and the power of play: An interview with David Elkind. *American Journal of Play*, 17(3), 271–281.

<https://www.museumofplay.org/app/uploads/2025/10/AJP-17-3-Interview-Elkind.pdf>

ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education. (1992). *Having friends, making friends, and keeping friends: Relationships as educational contexts* (ERIC Digest No. ED345854). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED345854.pdf>

Fang, M., Huang, R., & Zhang, C. (2026). Fostering social-emotional competence in early childhood: EmoCog Play Integration Programme. *British Journal of Educational Psychology*, 96(1), 401–421. <https://doi.org/10.1111/bjep.70023>

Frith, C., & Frith, U. (2005). Theory of mind. *Current Biology*, 15(17), R644–R645. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2005.08.041>

Gunes, G. (2021). Personal play identity and the fundamental elements in its development process. *Children*, 8(7), 570. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8254618/>

Helenius, A. & Korhonen, R. (2020). Leikin ensiaskeleita. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. (5. painos). PS-kustannus.

Hughes, C. A. (2025). Making and maintaining friendships in the school playground: The role of the fixed play equipment. *Pastoral Care in Education*, 43(3), 475–495. <https://doi.org/10.1080/02643944.2025.2505528>

Jaggy, A., Kalkusch, I., Burkhardt Bossi, C., Weiss, B., Sticca, F. & Perren, S. (2023). The impact of social pretend play on preschoolers' social development: Results of an experimental study. *Early Childhood Research Quarterly*. 64. 13-25. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2023.01.012>

Kucaba, K., & Monks, C. P. (2022). *Peer relations and friendships in early childhood: The association with peer victimization*. *Aggressive Behavior*, 48(4), 431–442. <https://doi.org/10.1002/ab.22029>

Kyrönlampi, T. & Koivula, M. (toim.). (2024). *Leikin lumoa: käsikirja varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen*. Santalahti.

LaFreniere, Peter J. & Dumas Jean E. (1996). Social competence and behavior evaluation in children ages 3 to 6 years: the short form (SCBE-30). *Psychological Assessment*.

Løkken, I. M., Broekhuizen, M., Barnes, J., & Moser, T. (2018). Interaction quality and children's social-emotional competence. *Journal of Early Childhood Education Research*, 7(2), 1–18. <https://journal.fi/jecer/article/view/114098/67297>

Mathews, B. L., Koehn, A. J., Movahed Abtahi, M., & Kerns, K. A. (2016). Emotional competence and anxiety in childhood and adolescence: A meta-analytic review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 19(2), 162–184. <https://doi.org/10.1007/s10567-016-0204-3>

Monks, C. P., & Rix, K. (2024). Friendships among young children: Links with social behavior. *Early Child Development and Care*, 194(11–12), 1230–1243. <https://doi.org/10.1080/03004430.2024.2418296>

Ojala, M. (2020). *Perusteita ja haasteita varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun alun kehittämiseksi erityisesti lapsen oppimisen ja kehittämisen näkökulmasta*. Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta. <https://helda.helsinki.fi/items/70264400-988a-464e-bb89-54aa01f76360>

Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. [Viitattu 1.3.2026]. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Pulkkinen, L., Ahonen, T. & Ruoppila, I. (toim.). (2023). *Ihmisen Psykologinen Kehitys*. (10. uudistettu painos). PS-kustannus.

Richard, S., Clerc-Georgy, A. & Gentaz, E. (2023). Pretend play-based training improves some socio-emotional competences in 5-6-year-old children: A large-scale study assessing implementation. *Acta Psychologica*. 238.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0001691823001373?via%3Dihub>

Sainio, T., Pajulahti, R. & Sajaniemi, N. (2021). *Näin tuet lapsen itsesäätelyä: Hyvinvoinnin pedagogiikka varhaiskasvatuksessa*. (2. painos). PS-kustannus.

Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus?* Opetus- ja kulttuuriministeriö.

San, N. M. H., Myint, A. A., & Oo, C. Z. (2021). Using play to improve the social and emotional development of preschool children. *Southeast Asia Early Childhood Journal*.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Smidt, S. (2011). *Playing to learn: The role of play in the early years*. Routledge.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen suomessa*.

Varttinen, P., Pihlaja, P. & Ursin, P. (2024). Describing the play of three-year-old children in the home context. *Journal of Childhood, Education & Society*. 5(2). 210-225.

<https://doi.org/10.37291/2717638X.202452320>

Vilka, M. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Art House.

Xie, S., Lin, N., Li, H., & Cui, X. (2025). Effects of a 5-week play-based physical training on social–emotional competence in Chinese preschool children. *AI, Brain, and Child*, 1, Article 10. <https://doi.org/10.1007/s44436-025-00011-5>

